

УДК 373.2.011.3-51

DOI: 10.24144/2524-0609.2018.43.25-29

Бадер Світлана Олександрівна

кандидат педагогічних наук, доцент

завідувач кафедри дошкільної та початкової освіти

Державний заклад «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка», м. Старобільськ, Україна
svetmira23@meta.ua

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-9225-423X>

СУТНІСНА ХАРАКТЕРИСТИКА КАТЕГОРІЇ «ЦІННІСНО-СМИСЛОВІ ОРІЄНТАЦІЇ МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ»

Анотація. Актуальність проблеми зумовлена соціально-політичними трансформаціями, що відбуваються у сучасному українському суспільстві, зміщенням ціннісних векторів у бік матеріальних, що негативно позначається на рівні сформованості духовної культури нації. Особливо гостро проблема постає, коли мова йдеться про майбутніх вихователів, які у подальшому транслюють власну систему цінностей на дітей. Виходячи з цього, метою розвідки є визначення сутності категорії «ціннісно-сміслові орієнтації майбутніх вихователів», її місця серед основних понять педагогічної аксіології. Провідними методами розвідки стали теоретичні, зокрема: аналіз довідкової, наукової літератури, синтез, класифікація, узагальнення. Доведено, що ціннісно-сміслові орієнтації є завжди усвідомленими, інтеріоризованими цінностями; формуються у процесі діяльності та мають для особистості смисловий контекст. Визначено, що ціннісно-сміслові орієнтації майбутніх вихователів – це психологічне новоутворення особистості, стійка спрямованість на ті чи інші професійні цілі, що мають для студента смислове значення та на певні засоби досягнення таких цілей. Доведено, що ціннісно-сміслові орієнтації можуть бути сформовані у процесі соціалізації в умовах закладу вищої освіти за умови створення спеціальної педагогічної системи.

Ключові слова: ціннісно-сміслова сфера особистості; аксіосфера; ціннісно-сміслові орієнтації; ціннісна свідомість; ціннісне ставлення; ціннісна поведінка; ціннісна установка; майбутні вихователі.

Вступ. У сучасних політичних та соціально-економічних умовах розвитку українського суспільства загострюється проблема формування аксіосфери особистості, пошуку смислу та сенсу буття, ціннісно-сміслових орієнтирів тощо. На жаль, сьогодні існує тенденція до так званої «дискредитації цінностей». У цьому сенсі слушною є думка В. Кременя: «за своїм змістом дискредитація цінностей – це спроба позбавити сенсу існування культури, філософії, історії. Та, водночас, це рух у бік нових ціннісних універсалій, у бік «масової людини», якій в такому знеціненому світі дуже комфортно, оскільки це її світ, її час» (Кремень, 2008, с. 56).

Особливо актуальності означена проблема набуває в контексті підготовки майбутніх педагогів, зокрема майбутніх вихователів, адже їхня система цінностей та ціннісно-сміслових орієнтацій безпосередньо впливає на процес становлення аксіосфери дошкільників. Це зумовлює перегляд теоретико-методичних засад організації освітнього процесу в закладах вищої освіти, зміни знанневої парадигми на ціннісно-сміслову, що дозволить підготувати компетентного фахівця дошкільної галузі – носія загальнолюдських та професійних цінностей, здатного до постійного саморозвитку на самовдосконалення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема формування системи цінностей, ціннісно-сміслових орієнтацій у майбутніх педагогів представлена психолого-педагогічними студіями таких науковців як: Н. Антонова, І. Бех, Ю. Пелех, О. Падалка, В. Сластьонін, Г. Чижакова, М. Яницький.

У вітчизняному науковому полі проблема формування системи цінностей майбутніх вихователів досліджується у таких векторах: формування пріоритетних педагогічних цінностей майбутніх вихователів (О. Падалка), мотиваційно-ціннісна готовність вихователів до виховання дітей (Т. Поніманська), аксіологічні орієнтири у професійній підготовці майбутніх вихователів (Р. Пріма). Зарубіжними науковцями досліджено структуру ціннісних орієнтацій вихователів (В. Собкін, О. Верясова); розроблено структурно-функціональну модель формування аксіологічної компетентності майбутніх вихователів (С.

Кондратюк) тощо.

Натомість, проблема формування ціннісно-сміслових орієнтацій майбутніх вихователів у науковій літературі представлена дещо фрагментарно, ґрунтовного осмислення та подальшого вивчення потребують її теоретико-методичні засади.

Отже, **метою** статті є характеристика сутності категорії «ціннісно-сміслові орієнтації майбутніх вихователів» та визначення її місця в ієрархії понять педагогічної аксіології. З огляду на це **завданнями** розвідки є: характеристика дефініцій «цінність», «ціннісно-сміслові орієнтації особистості», та, на цій основі, визначення сутності поняття «ціннісно-сміслові орієнтації майбутніх вихователів» для подальшого дослідження даного феномену. Провідними **методами** дослідження є теоретичні, зокрема: аналіз довідкової, наукової літератури, синтез, класифікація, узагальнення (для визначення сутності провідних понять, розуміння механізмів формування ціннісно-сміслових орієнтацій особистості загалом та майбутніх вихователів зокрема).

Виклад основного матеріалу. Як стверджують В. Сластьонін, Г. Чижакова, до провідних категорій педагогічної аксіології належать: цінності, ціннісна свідомість, ціннісне ставлення, ціннісна поведінка, ціннісна установка, ціннісна орієнтація, освіта та виховання (Сластьонін, Чижакова, 2003, с. 119). Очевидно, що означені поняття тісно взаємопов'язані між собою. Так, цінності є певним еталоном, нормою, орієнтиром діяльності особистості, натомість не можуть стати таким орієнтиром без сформованих ціннісних установок, ставлень, поведінки тощо. З іншого боку, ціннісні орієнтації віддзеркалюють спрямованість особистості, впливають на те, які саме цінності людина приймає для себе на особистісному рівні.

Дефініція «цінність» є такою, що досліджується на міждисциплінарному рівні, отже її тлумачать з різних точок зору. Не дивно, що існує безліч трактувань означеного поняття, які часом протирічать одне одному. Так, філософський словник подає таке визначення поняттю «цінності» – це термін, що позначає належне та бажане на відміну від реального,

дійсного (Філософський енциклопедичний словник, 2002, с.707). Тобто цінність розуміється як дещо абстрактне, таке, що склалося у свідомості особистості або групи людей як певна норма, правило, якого варто дотримуватись.

Психологічний словник тлумачить «цінності» як продукт матеріальної і духовної діяльності людини, що може стати предметом її потреб; суспільно значущі елементи середовища, що складають органічну частину культури (Психологічний словник, 2007). Як бачимо, цінності тісно пов'язуються, з одного боку, з мотиваційно-потребовою сферою особистості, з іншого – є культурними нормами, регуляторами поведінки людей у суспільстві.

Ю. Пелех намагається поєднати філософське та психологічне розуміння цінностей та визначає їх через поняття, яке виражає інтеріоризований (інтерналізований) у свідомості особистості та пов'язаний із задоволенням духовних і матеріальних потреб індивідуальний максимум, що у процесі соціалізації набув ознак еталона, уніфіковано класифікувавшись у часовій абстракції (Пелех, 2010, с.9). Прикладом цінностей дослідник вважає норми, уявлення, ідеали, окремі риси особистості (доброта, ніжність, співчуття тощо), родину, дітей, улюблену працю, кар'єру, успіх, домашній комфорт тощо. Отже, цінність – це певний ідеал, до якого прагне людина, вірить у неї.

Чимало науковців у психолого-педагогічній площині (С. Рубінштейн, В. Сластьонін, Г. Чижакова) визначають «цінність» як внутрішній орієнтир поведінки особистості; як норму, яка була прийнята на внутрішньому рівні. Натомість, принципової важливості набуває позитивне, особистісне прийняття певної соціальної норми без зовнішнього примусу (Сластьонін, Чижакова, 2003, с. 113).

Незважаючи на широке розмаїття трактувань дефініції «цінність», більшість учених збігаються на думці, що саме цінності є фундаментальною основою професійної діяльності, адже саме вони детермінують ставлення майбутнього фахівця до професії, її мети та вимог, засобів вирішення професійних завдань тощо.

Цікавою для нас є точка зору науковців (Д. Леонт'єв, Ю. Пелех, М. Рокич, В. Франкл), що досліджують взаємозв'язок понять «цінність» та «смысл», вказуючи на їхню взаємозалежність. Так, В. Франкл практично отожднює поняття «цінність» та «особистісний смысл». Подібною точки зору дотримується Г. Олпорт.

Найбільш ґрунтовне дослідження особистісних смислів зробив Д. Леонт'єв, пов'язуючи їх з ціннісною сферою людини. Автор зазначає, що цінності є з одного боку джерелом виникнення особистісних смислів; з іншого – носієм значущих для людини смислів (Леонт'єв, 2003).

Як бачимо, особистісний смысл виникає на основі прийнятих людиною цінностей, саме тому ми говоримо про ціннісно-смыслову сферу особистості.

Невід'ємною складовою ціннісно-смыслові сфери є *ціннісна свідомість* (Н. Басалаєва, А. Белоусова, Ю. Мірошніков, В. Сластьонін, Г. Чижакова), що тлумачиться як форма відображення об'єктивної дійсності, яка дозволяє суб'єкту визначити простір власної життєдіяльності; як морально-духовну єдність психічних процесів, що приймають активну участь в осмисленні людиною об'єктивного світу та власного буття на основі відображення дійсності як світу духовних цінностей (Сластьонін, Чижакова, 2003, с. 121). Слушним є зауваження Ю. Мірошнікова, який зазначає, що «серцевину ціннісної свідомості людини утворює її трепет, її хвилювання, її радість у про-

цесі споглядання цінностей» (Мірошніков, 2004, с. 66 – 83). Тобто структурним елементом ціннісної свідомості є емоційний компонент, що дозволяє особистості емоційно реагувати на цінності, які прийняті на внутрішньому рівні, інтеріоризовані. З іншого боку, емоції детермінують процес сприйняття цінностей.

З ціннісною свідомістю тісно пов'язане поняття *«ціннісне ставлення»*, що у широкому сенсі розуміється як внутрішня позиція особистості, що відображає взаємозв'язок особистісних та суспільних значень; у більш вузькому розумінні – це значущість того чи іншого предмета, явища для суб'єкта, що визначається його усвідомленими чи неусвідомленими потребами, які відображаються через інтерес або мету (Сластьонін, Чижакова, 2003, с. 124). Отже, цінність є об'єктом ціннісного ставлення, а останнє складає основу ціннісної свідомості.

Ціннісна свідомість та ціннісне ставлення є фундаментом *ціннісної поведінки* – цілеспрямованої дії людини, внутрішніми регуляторами якої є ціннісна свідомість, ставлення, установки та орієнтації (Сластьонін, Чижакова, 2003, с. 130). На думку К. Ізарда, ціннісна поведінка пов'язана з емоційно-вольовою сферою особистості та завжди емоційна (Ізард, 2007). Тобто емоційний компонент присутній на всіх рівнях педагогічної аксіології.

Викладене вище дає підстави зрозуміти місце ціннісних орієнтацій у структурі педагогічної аксіології, що, разом з ціннісними установками є складовими ціннісної поведінки.

У психолого-педагогічній літературі існують певні розбіжності щодо співвідношення понять «ціннісна установка» та «ціннісна орієнтація». Низка дослідників не розмежовують їх (А. Донцов, В. Ядов) інші – наголошують на їхній відмінності.

Ми погоджуємося з В. Сластьоніним, який трактує *ціннісну установку* як усвідомлення особистістю власної внутрішньої позиції та наявність готовності до дії у відповідності з певними цінностями (Сластьонін, Чижакова, 2003, с. 128).

Цікавою для нас є думка Ю. Пелеха, який у своїх розвідках отожднює категорії «установка на педагогічну діяльність» та «професійна готовність» й подає трактування феномену ціннісно-смыслову готовність – «сформоване у процесі навчання та соціалізації у ВНЗ стійке й водночас динамічне інтегральне смислоутворення у свідомості особистості, що може породжувати формування, а в подальшому функціонування особистісних цінностей і їхню трансформацію у професійно-значущі в результаті дії компетентнісних змінних, що детермінує набуття професійних особистісних якостей як установки до здійснення ефективної педагогічної діяльності та набуття високого рівня професійної майстерності у сукупності соціального, професійного та особистісного розвитку майбутнього педагога» (Пелех, 2010, с. 10).

Система ціннісних установок являє собою *ціннісну орієнтацію*. У довідковій літературі визначено, що ціннісні орієнтації – це, насамперед, надання переваги чи заперечення певних смислів як засад життєорганізації і готовність/неготовність поводитися згідно з ними (Всемирная енциклопедия: Философия, 2001, с. 1199). Як бачимо, ціннісні орієнтації також пов'язуються з пошуком сенсу буття, тобто смысл є тим стрижнем, на якому базується формування орієнтацій.

Цікавою є точка зору Е. Шпрангера, який зауважує, що *ціннісна орієнтація* – це духовний початок, що визначає світобачення особистості і є похідною частиною загального людського духу. За допомогою ціннісних орієнтацій людина пізнає світ (Шпрангер,

1992). Як бачимо, учений відносить ціннісні орієнтації до певного типу пізнавальних реакцій людини.

А. Здравомислов, В. Ядов розуміють ціннісні орієнтації як установки на ті чи інші цінності матеріальної або духовної культури людства. Схожі ідеї знаходимо в роботах В. Тугарінова, який убачає ціннісні орієнтації у спрямованості особистості на ті чи інші цінності (Тугарінов, 1968).

Н. Наумова вважає, що ціннісні орієнтації є один з механізмів цілепокладання, адже створюють основу для вибору з наявних альтернатив, їх оцінки та відбору, визначаючи «межі дії» (Наумова, 1988).

У роботах В. Сластьоніна поняття «ціннісна орієнтація» розуміється як система стійких ставлень особистості до оточуючого світу та самої себе у формі фіксованих установок на ті чи інші цінності матеріальної чи духовної культури суспільства (Сластьонін, Чижакова, 2003, с. 128). Крім того, учений підкреслює, що ціннісні установки та орієнтації являють собою внутрішні регулятори поведінки людини (Сластьонін, Чижакова, 2003, с. 132).

М. Яницький, А. Сірий, Ю. Пелех визначають ціннісні орієнтації як вже присвоєні особистістю цінності, що мають суб'єктивний, персоніфікований характер (Яницький, Сірий, Пелех, 2013). Ми також дотримуємось означеної позиції та вважаємо, що категорія «цінність» є об'єктивною, у той час як «ціннісна орієнтація» – суб'єктивною, тобто «привласненою», прийнятою особистістю. Отже, ціннісна орієнтація є завжди усвідомленою, інтеріоризованою цінністю, у той час як установка може мати і несвідомий характер. Своєю чергою, сукупність усвідомлених та неусвідомлених ціннісних установок утворюють ціннісну орієнтацію.

Очевидно, що ціннісно-сміслові орієнтації є відображенням у свідомості особистості системи цінностей з одного боку, але особистісний зміст стає фундаментом на якому базується їх формування – з іншого. Стає зрозумілим, що ціннісно-сміслові орієнтації можуть бути сильними чи слабкими, чіткими чи розмитими тощо, натомість, у процесі професійної підготовки майбутніх вихователів їх формування – першочергове завдання, адже йому доводиться працювати в системі «людина – людина».

Ученими (Б.Ананьєв, Л.Виготський, С.Рубінштейн) доведено, що саме юнацький вік, на який припадає навчання у системі вищої освіти, є сензитивним у становленні аксіологічної сфери особистості, формуванні її ціннісно-сміслових орієнтацій. Натомість, варто враховувати, що перед початком навчання у закладі вищої освіти у майбутніх вихователів вже оформилась певна система ціннісно-сміслових орієнтацій, що відбувалось під впливом різних факторів: на мікрорівні – родина, інші родичі, друзі, найближче оточення; на мезорівні – дитячий садок, школа, інші соціальні інститути; на макрорівні – культура, етнос, держава, засоби масової інформації, медіа тощо. Отже, у процесі професійної підготовки студенти вже мають власні уявлення про Всесвіт, культуру, суспільство, норми моралі, у поведінці керуються вже існуючою системою цінностей. Натомість, однією з ознак ціннісно-сміслових орієнтацій є динамічність, тобто здатність видозмінюватись, удосконалюватись тощо.

У процесі навчання система ціннісно-смілових орієнтацій майбутніх вихователів також зазнає трансформацій, змінюється (в позитивному чи негативному сенсі). Можна сказати, що ціннісно-сміслові орієнтації майбутніх вихователів формуються в процесі соціалізації студентів в умовах закладу ви-

щої освіти через проникнення певної інформації в індивідуально-психологічний світ особистості. Це означає, що саме в системі вищої освіти має бути закладено фундамент для формування означених орієнтацій, що стане можливим за умови проектування та упровадження спеціальної педагогічної системи.

Процес формування ціннісно-сміслових орієнтацій майбутніх вихователів під час навчання проходить складний шлях: перегляд вже існуючих цінностей-орієнтирів, (рефлексія щодо необхідності дотримуватись їх в нових умовах життя, оцінка нових), переосмислення смислу життя; прийняття/неприйняття цінностей культурного середовища закладу вищої освіти, розмірковування над смислом особистісного існування; оформлення сталої системи ціннісно-сміслових орієнтацій, що може видозмінюватись у майбутньому лише за умови різких змін звичного ритму життя (стрімких політичних, соціально-економічних перетворень на державному рівні, надзвичайних ситуацій в особистісному житті (смерть близьких, розлучення, тяжка хвороба) тощо). Однак, навіть за умови таких непередбачуваних ситуацій, система цінностей особистості не змінюється кардинально.

Таким чином, ціннісно-сміслові орієнтації студентів – майбутніх вихователів – визначатимуть увесь їхній подальший особистісний та професійний шлях, адже, як було зазначено вище, ціннісна свідомість, ціннісна поведінка та ціннісно-сміслові орієнтації мають взаємообумовлюючий характер. Саме ціннісно-сміслові орієнтації визначають мотиви професійної діяльності майбутніх фахівців, є регулятором їхньої поведінки у процесі взаємодії з дітьми, вибору методів та засобів розвитку та виховання підростаючого покоління тощо.

Отже, поняття «ціннісно-сміслові орієнтації майбутніх вихователів» ми розуміємо як психологічне утворення особистості, стійку спрямованість на ті чи інші професійні цілі, що мають для студента смислове значення та на певні засоби досягнення таких цілей. Тобто цінності, які майбутні вихователі визначають для себе як важливі, пріоритетні, прийняті на особистісному рівні і стають ціннісно-смісловими орієнтаціями, рушійною силою та регулятором діяльності у професійній галузі, детермінують прийняття рішень як у повсякденному, так і у професійному житті.

Теоретичне дослідження сутності категорії «ціннісно-сміслові орієнтації майбутніх вихователів» дозволяє зробити низку висновків. По-перше, цінність розуміється сьогодні як певний ідеал, якого особистість намагається дотримуватись у повсякденному житті та професійній діяльності. Для майбутнього вихователя такими цінностями є людина, дитина, любов до дітей, освіта, виховання, розвиток, духовність, мораль тощо. Інтеріоризуючись, цінності постають як ціннісно-сміслові орієнтації, тобто усвідомленими, стрижневими орієнтирами діяльності. Ціннісно-сміслові орієнтації майбутніх вихователів трансформуються, остаточно оформлюються упровадж навчання в системі вищої освіти та є вагомим фактором впливу на становлення системи цінностей дітей – вихованців закладів дошкільної освіти.

Проблема формування ціннісно-сміслових орієнтацій майбутніх вихователів не вичерпується визначенням провідних категорій, отже **перспективи подальших досліджень** вбачаємо у розробці спеціальної системи, що дозволить ефективно формувати означені орієнтації і освітньому процесі закладів вищої освіти.

Список використаної літератури

- Всемирная энциклопедия: Философия / Глав. науч. ред. и сост. А. А. Грицанов. М.: Минск, 2001. 1320 с.
- Изард К. *Психология эмоций*. СПб: Питер, 2007. 474 с.
- Кремень В.Г. *Філософія людиноцентризму в стратегіях освітнього простору*. К: Педагогічна думка, 2008. 424 с.
- Леонтьев Д.А. *Психология смысла: природа, строение и динамика смысловой реальности*. 2-е, испр. изд. М: Смысл, 2003. 487 с.
- Мирошников Ю.И. Ценностное сознание и его структура. *Научный ежегодник Института философии и права Уральского отделения Российской академии наук*. Екатеринбург, 2004. Выпуск 4. С. 66–83.
- Наумова Н.Ф. *Социологические и психологические аспекты целенаправленного поведения*. М: Наука, 1988. 199 с.
- Пелех Ю.В. Теоретико-методичні засади ціннісно-смысловой готовности майбутнього педагога до професійної діяльності: автореф. дис. ... д.п.н.: 13.00.04. / Інституті вищої освіти Національної академії педагогічних наук України, Київ, 2010. 30 с.
- Психологічний словник / [авт.-уклад.: В. В. Синявський, О. П. Сергєєнкова; за ред. Н. А. Побірченко]. К: Наук. світ, 2007. 274 с.
- Сластенин В. А., Чижакова Г. И. *Введение в педагогическую аксиологию: учебное пособие*. М: Издательский центр «Академия», 2003. 192 с.
- Тугаринов В. П. *Теория ценностей в марксизме*. Ленинград: Изд-во ЛГУ, 1968. 124 с.
- Філософський енциклопедичний словник / НАН України, Ін-т філософії ім. Г. С. Сковороди; голов. ред. В. І. Шинкарук. Київ: Абрис, 2002. 742 с.
- Шпрангер Э. Два вида психологии // История психологии (10-е - 30-е гг. Период открытого кризиса): Тексты. – 2-е изд. / Под ред. П. Я. Гальперина, А. Н. Ждан. М: Изд-во Моск. ун-та, 1992. 364 с.
- Яницький М.С., Серый А.В., Пелех Ю.В. Ценностно-смысловая парадигма как основа постнеоклассической педагогической психологии. *Философия образования*. №1(46). 2013. С. 175–185.

References

- Gritsanov, A. A. (Ed.) (2001). *Vsemirnaya entsiklopediya: Filosofiya [World Encyclopedia: Philosophy]*. Moscow: Minsk. [in Russian].
- Izard, K. (2007). *Psihologiya emotsiy [Psychology of emotions]*. SPb: Piter. [in Russian].
- Kremen, V.H. (2008). *Filosofia liudynotsentryzmu v stratehiakh osvithnoho prostoru [Philosophy of human-centeredness in the strategies of educational environment]*. Kyiv Pedagogichna dumka [in Ukrainian].
- Leontev, D.A. (2003). *Psihologiya smyisla: priroda, stroenie i dinamika smyislovoy realnosti [Psychology of meaning: nature, structure and dynamics of the semantic reality]*. Moscow: Smysl. [in Russian].
- Miroshnikov, Yu.I. (2004). Tsennostnoe soznanie i ego struktura [Valuable consciousness and its structure]. *Nauchnyy ezhegodnik Instituta filosofii i prava Uralskogo otdeleniya Rossiyskoy akademii nauk [Scientific Yearbook of the Institute of Philosophy and Law of the Ural Branch of the Russian Academy of Sciences]*, 4, 66-83. [in Russian].
- Naumova, N.F. (1988). *Sotsiologicheskie i psihologicheskie aspektyi tselenapravlennoho povedeniya [Sociological and psychological aspects of purposeful behaviour]*. Moscow: Nauka. [in Russian].
- Pelekh, Yu.V. (2010). Teoretyko-metodychni zasady tsinnisno-smyslovoi hotovnosti maibutnoho pedahoha do profesiinoi diialnosti [Theoretical and methodological foundations of value-semantic readiness of the future teacher to professional activity]. *Extended Abstract of Candidate Thesis*. Kyiv: Instytutu vyshchoi osvity Natsionalnoi akademii pedahohichnykh nauk Ukrainy. [in Ukrainian].
- Syniavskiy, V.V., & Serhieienkova O. P. (2007). *Psikhologichnyi slovnyk [Psychological dictionary]*. Kyiv: Nauk. Svit. [in Ukrainian].
- Shpranger, E. (1992). Dva vida psikhologii // Istoriya psikhologii (10-е - 30-е гг. Period otkrytogo krizisa): Teksty. 2-е изд. [Two types of psychology // History of psychology (10th and 30th years of the open crisis): Texts. - 2nd ed.]. Moscow: Izd-vo Mosk. un-ta. [in Russian].
- Slastenin, V.A., & Chizhakova, G.I. (2003). *Vvedenie v pedagogicheskuyu aksiologiyu [Introduction to pedagogical axiology]*. Moscow: Izdatelskiy tsentr «Akademiya». [in Russian].
- Shynkaruk V. I. (Ed.). (2002). *Filosofskiy entsyklopedychnyi slovnyk [Psychological Dictionary]*. Kyiv: Abrys [in Ukrainian].
- Tugarinov, V.P. (1968). *Teoriya tsennostey v marksizme [Theory of Values in Marxism]*. Leningrad: Izd-vo LGU. [in Russian].
- Yanitskiy, M.S., Seryy, A.V., & Pelekh, Yu.V. (2013). Tsennostno-smyslovaya paradigma kak osnova postneoklassicheskoy pedagogicheskoy psikhologii [Value-sense paradigm as the basis of post-neoclassical pedagogical psychology]. *Filosofiya obrazovaniya [Philosophy of education]*, 1(46), 175-178. [in Russian].

Стаття надійшла до редакції 18.10.2018 р.

Стаття прийнята до друку 23.10.2018 р.

Бадер Светлана

кандидат педагогических наук, доцент

заведующая кафедрой дошкольного и начального образования

ГУ «Луганский национальный университет имени Тараса Шевченко» г. Старобельск, Украина

СУЩНОСТНАЯ ХАРАКТЕРИСТИКА КАТЕГОРИИ «ЦЕННОСТНО-СМЫСЛОВЫЕ ОРИЕНТАЦИИ БУДУЩИХ ВОСПИТАТЕЛЕЙ»

Аннотация. Актуальность проблемы обусловлена социально-политическими трансформациями, которые происходят в современном украинском обществе, смещением ценностных векторов в сторону материальных, что негативно сказывается на уровне сформированности духовной культуры нации. Особенно остро данная проблема встает, когда речь идет про будущих воспитателей, которые в дальнейшем транслируют собственную систему ценностей на детей. Исходя из этого, целью статьи является определение сущности категории «ценностно-смысловые ориентации будущих воспитателей», ее места среди основных понятий педагогической аксиологии. Доказано, что ценностно-смысловые ориентации являются всегда осознанными, интериоризированными ценностями; формируются в процессе деятельности и имеют для личности смысловой контекст. Определено, что ценностно-смысловые ориентации будущих воспитателей – это психологических новообразования личности, стойкая направленность на те или др. профессиональные цели, которые имеют для

студента смысловое значение и на определенные средства достижения таких целей. Доказано, что ценностно-смысловые ориентации могут быть сформированы в процессе социализации в условиях учреждения высшего образования при условии создания специальной педагогической системы.

Ключевые слова: ценностно-смысловая сфера личности; аксиосфера; ценностно-смысловые ориентации; ценностное сознание; ценностное отношение; ценностное поведение; ценностная установка; будущие воспитатели.

Bader Svitlana

Candidate of Pedagogical Sciences, (PhD), Associate Professor
Head of the Preschool and Primary Education Department
State Institution «Taras Shevchenko Lugansk National University»
Starobilsk, Ukraine

ESSENTIAL FEATURE OF CATEGORY «VALUE-SEMANTIC ORIENTATIONS OF FUTURE EDUCATORS»

Abstract. The urgency of the problem is due to the socio-political transformations that occur in modern Ukrainian society, the displacement of value vectors in the direction of the material, which has negatively affects to the level of formation of the spiritual culture of the nation. This problem is especially acute when it comes to future educators, who later transmit their own value system to children. Based on this, the purpose of the article is to determine the essence of the category «value-semantic orientations of future educators», its place among the basic concepts of pedagogical axiology. Among the main research methods are theoretical, namely: analysis of reference, scientific literature, synthesis, classification, generalization. It is proved, that value-semantic orientations are always conscious, internalized values; are formed in the process of activity and have a semantic context for a person. It was determined that the value-semantic orientations of future educators are psychological growth of personality, a persistent focus on those or other professional goals that have a semantic meaning for a student and on certain means of achieving such goals. It is proved that value-semantic orientations can be formed in the process of socialization in the conditions of a higher education institution subject to the creation of a special pedagogical system. The problem of forming the value-semantic orientations of future educators is not limited to the definition of the leading categories, therefore, the prospects for further research are seen in the development of a special system that will effectively form the identified orientations and educational process of institutions of higher education.

Key words: value-semantic sphere of personality; axiosphere; value-semantic orientations; value consciousness; value attitude; value behaviour; value setting; future educators.